

Verksamhetsberättelse vid Haparanda Sandskär fågelstation 2025

Haparanda Sandskär Fågelstation drivs av NOF (Norrbottnens Ornitologiska Förening). För den praktiska ledningen och skötseln finns en arbetsgrupp inom NOF - Sandskärsgruppen som under 2025 bestått av Rolf Lahti - stationschef samt Lena Stenman, Sarah Bohman Stenvall, Gunborg Stenvall, Markku Henriksson och Joachim Grohp. All ringmärkning sker med tillstånd av Ringmärkningscentralen på Naturhistoriska Riksmuseet, Länsstyrelsen i Norrbotten och Naturvårdsverket.

Verksamheten omfattar ringmärkning och observationer, dokumentation av fågellivet i och kring Haparanda Sandskär. Det är viktigt att verksamheten i möjlighet mån bedrivs kontinuerligt varje år. Att observationsserierna blir långa och kontinuerliga kan även hjälpa oss att identifiera långsiktiga förändringar i miljö och klimat. Genom standardiserad märkning ges möjlighet att följa beståndsutveckling för en rad arter över tid. Den informationen kan bli till hjälp i arbetet att skydda och bevara viktiga rast-, häcknings- och övervintringsområden. Genom att följa fåglarnas populationsutveckling övervakar vi vår miljö och bidrar till samhällets beslutsunderlag.

Resultaten dokumenteras i FAGED och levereras till Ringmärkningscentralen. Ringmärkta fåglar samt observationer dokumenteras även i Artportalen.

Med ekonomiskt stöd av Haparanda Stad, Länsstyrelsen i Norrbottens län, BDX, LKAB, Studieförbundet, Tornedals Folkhögskola och privata gåvor har vi genomfört verksamheten vid fågelstationen under 2025. Vi har även erhållit ersättning för att ingå i ett fästingprojekt. Det ekonomiska stödet har gjort det möjligt att betala hyra, driftskostnader, material samt resorna mellan fastlandet och Haparanda Sandskär.

Säsongen inleddes i början av juni med häckfågelinventering och iordningställning av stugan. Vi avslutade med att ta in utrustningen i slutet av september.

År 2006 inledde vi standardiserade häckfågelinventeringar på Haparanda Sandskär. Efter ett par års uppehåll kunde vi återigen göra denna viktiga standardiserade punkt- och linjeinventering. Vädret lördag 8 juni var lämpligt och då gick 4 personer de fastställda linjerna/punkterna och räknade alla fåglar de såg och hörde. Det blev 445 individer av 52 arter och på punkterna 82 individer av 26 arter. Det som stack ut lite var en lundsångare ute vid Nordrevet.

Årets besök på ett antal öar i och i närhet av Haparanda skärgårds nationalpark för boungemärkning genomfördes den 1 juli av fyra personer. 38 fåglar av 4 arter ringmärktes. Ett sämre år sett till individantal. Den tilltagande vinden hindrade oss från att landstiga på vissa öar.

Efter 3 inledande uppbyggnadsdagar då vi ställde i ordning stationens ringmärkningsutrustning startade den standardiserade ringmärkning 11 juli och bedrevs fram till 28 september. Stationen stängdes 1 vecka tidigare än planerat på grund av personalbrist. Vi hade sammanlagt stängt 4 veckor pga av att ansvarig ringmärkare och /eller assistenter saknades. En annan anledning till dagar utan ringmärkning var dagar med hård blåst och nederbörd vilket omöjliggör ringmärkning.

Under säsongen har frivilliga och obetalda volontärer arbetat med stationens verksamhet, 28 ringmärkare, assistenter och praktikanter varav knappt hälften var män. Sammanlagt har den aktiva insatsen bland dessa bestått av 350 mandagar på plats på stationen. Därutöver har Sandskärsgruppen lagt ned uppskattningsvis 100 mandagar på planering, organisation, administration och finansieringsansträngningar.

Den skraddarsydd stugan fortsätter att göra ö-livet enklare för oss och underlätta rekrytering av volontärer. Norrbottens Ornitologiska Förening hyr stugan på helårsbasis av Länsstyrelsen i Norrbottens län. Nödvändiga åtgärder löses med hjälp av vår hyresvärd.

Under 2025 märktes 1496 fåglar av 57 arter. Detta är långt under individgenomsnittet som ligger på drygt 3500 fåglar, men har sin förklaring i olika faktorer. Säsongen har varit nedbantad och då även personal saknas vissa veckor blir fångstsiffrorna därefter. Fortfarande är lövvegetationen nedbetad av den stora mängd älgar som tidigare levde på ön. En riklig vegetation är attraktiv för födosökande och rastande flyttfågel. Nu ser vi tydligt att vegetationen återhämtar sig i takt med att många älgar dött. Vi har endast sett ett fåtal älgar under säsongen. Vi har även haft många blåsdagar då inte ringmärkning kunnat ske. En tredje orsak till låga märkarsiffror är att man nationellt sett att lövsångarpopulationen minskar kraftigt vilket förmodligen påverkat även oss då historiskt en stor andel, närmare $\frac{1}{3}$ del av alla våra märkta fåglar har varit lövsångare.

Årets ovanligaste märkart blev fältsångare, faktiskt är det stationens tredje som den 29 juli fastnade i våra fångstnät och sedan blev samma fågel kontrollerad 1 augusti så några dagar blev den kvar på ön. Andra ovanliga märkartar blev: småspov, tofsvipa, kricka, tretåig samt mindre hackspett.

Årets vanligaste märkart blev lövsångare, med totalt 310 fåglar märkta, 21% av alla märkta fåglar. Lövsångare minskar kraftigt nationellt men vi har fått en uppgång sedan förra året. På andra plats kom bergfink, totalt 268 märkta. Därefter följde sävsparv med 173 märkta. Bland vadarfåglar som fångas i burar längs stränderna dominerade grönbena stort med 125 märkta. Vi fick 184 egna kontroller, varav de flesta är ringmärkta under 2025. 12 fåglar var märkta under perioden 2018-2024. Längst tid mellan märkning och kontroll var en sävsparvshanne som märktes som årsunge 7 augusti 2018, dvs den fyllde 7 år i år. Totalt har nu 155 166 fåglar av 149 arter märkts sedan starten 1981.

I slutet av 2024 fick vi erbjudande om att ingå i ett projekt för att enkelt tillgängliggöra ringmärkning och kontroller via appen Ringtracker. Projektet genomförs av ringmärkare Bo Thoor mfl på företaget Fågelguidning AB i samverkan med Ringmärkningscentralen. Så du kan hitta all märkning och våra egna kontroller sedan 1994 på Ringtracker. Dvs så långt tillbaka som verksamheten är införda i Fågel hos Ringmärkningscentralen.

<https://ringtracker.app/organisation/haparanda-sandskaer-faagelstation>

Vi har under 2025, fått 3 återfynd av oss märkta fåglar. -En årsunge grönbena märktes 29 juli 2025 och 3 dagar senare kontrollerades den 649 km syd om oss, i Åbo/ Jurmo Bird Observatory, Finland. Den hade tappat 4,5 gram i vikt, flygbränslet kan vi förmoda. -En årsunge sävsparv som vi märkte 3 augusti kontrollerades av ringmärkare 24 september i södra Finland. 52 dagar och 598 km söder om oss. -En hona större strandpipare som märktes i augusti 2016 som 2 år eller äldre kontrollerade i juni 2024 häckande och färgmärktes i Finnmark, Norge. Nu har den återigen 2025 kontrollerats genom avläsning av färgmärkningen på samma lokal. Den var då alltså minst 10 år gammal.

Ringmärkning har under 2025 demonstrerats för de som letat oss fram till oss, ca 20 personer. De inbokade besöket av årskurs 8 från Haparanda skolor blev, pga av blåst, tyvärr inställt. I augusti hade vi 13 elever från Tornedalens Folkhögskolas Naturguideutbildningen som under några dagar var med oss. Notera att de besökare som gör dagsbesök med turboten oftast inte hinner till oss innan stationen stänger verksamheten för dagen. Vi har numera fått upp ett litet anslag vid hamnen med våra öppettider och var vi bedriver ringmärkning.

Den 6-7 juli 2025 höll Lotta Berg, Leg. Veterinär, professor i husdjurens miljö och hälsa, SLU, en tvådagars djurförsöksetisk utbildning med fokus på vilda fåglar i Haparanda Sandskär Fågelstations regi. Utbildningen hölls i Boden med många av Sandskärsgruppens aktiva som deltagare samt även några externa deltagare. Detta innebär att vi på ett mer aktivt sätt kan bistå ev. forskningsprojekt på vår Fågelstation.

Vi deltar i ett treårigt forskningsprojekt som syftar till att undersöka spridningen av fästingar och fästingburna sjukdomsframkallande mikroorganismer (patogener) med flyttfåglar i Sverige. Vilket inneburit att vi samlat in fästingar från fåglar som fångats in vid ringmärkning. Vi bidrog med 4 fästingar till projektet. Deltagande i projektet innebär inte bara ett bidrag till viktig forskning, utan ger

också en möjlighet att bidra till övervakning av fästingburna sjukdomar och spridningen av patogenerna på regional och nationell nivå. Den kunskap om spridningen av patogener som projektet kan generera är viktigt underlag för arbetet vid Nationellt referenslaboratorium för diagnostik av bakteriella fästingburna patogener, som leds av Laboratoriemedicin, Jönköping.

Vi deltar även i forskningsprojekt angående tajgasångare. Vår del är att om vi ringmärker sådana så ska vi rapportera ringmärkningsdata till Ottenby Fågelstation som är nav i projektet. Vi kan, om någon av personalen gått Djuretisk kurs även ta fjäder för genetisk analys. 2025 fångade vi ingen tajgasångare.

Vi har även bistått Länsstyrelsen med att byta batterier och ta iland deras fladdermusdetektor som ingår i ett större fladdermusprojekt.

Problemet med överbetning av älgar är för närvarande inget problem. Vi är medvetna om att skälet till att inte Sandskär vuxit igen är att älgarna överbetat på samma sätt som getter och andra tamdjur skapade Sandskärs unika karaktär under den tid detta var ett aktivt fiskeläge. Att balansera naturen låter sig inte göras så enkelt men om en situation återuppstår där ett för stort antal älgar jämfört tillgängligt bete uppehåller sig på ön vintertid kan jakt vara en lösning.

Vi har införskaffat en repeater med tillhörande utrustning men vi har tyvärr ändå tidvis haft problem med att få en fungerande internetuppkoppling. Detta har naturligtvis försvårat vårt administrativa arbete, då div. rapporteringar har tvingats ske i efterhand vilket har orsakat ett dubbelarbete. Vi planerar att höja antennen ännu mer och hoppas det löser problemet slutligen. En annan fråga att jobba med är få till ett utbyte av spången som startar bakom kapellet och leder till ringmärkarboden och vidare ut på ringmärkarudden. Under 2025 hade inte Länsstyrelsen medel för detta men vi hoppas på 2026. Den börjar bli så dålig att den måste rivas eller helst bytas ut för att undvika skaderisken med halvtruten spång och uppstickande skruvar.

Vi har påbörjat uppdatering av ringmärkarboden som under året fått nytt klickgolv.

Årets stipendium till Per Sandbergs minne har i år tilldelats Elsa Wiss, Uppsala. Elsa var volontär hos oss för första gången i år och visade sig inte bara vara trevlig utan lärde sig snabbt rutinerna och visade sig kunnig och ha bra omdöme.

Nätverket Strandskatorna har i år tilldelat stipendiet Sandskärven till Alice Kenttä, Stockholm. Stipendiet instiftades till minne av ornitologen och fågelstationschefen Ingrid Sandahl, Kiruna, som avled våren 2011. Hon utförde ett mångårigt engagerat och uppskattat arbete med stationens verksamhet som låg henne varmt om hjärtat. Stipendiet Sandskärven, ska gå till en person som är nybörjare i ornitologiska sammanhang och som vill delta i fågelstationens arbete med antingen häckfågelinventering eller som ringmärkningsassistent under säsongen.

Rolf Lahti och Markku Henriksson har 2 december representerat oss på förvaltningsrådets möte i Haparanda för Haparanda Sandskärs Nationalpark.

Rolf Lahti och vår ringmärkarassistent Urban Carlsson har 12 december hållit ett kortare föredrag för Rotary, Haparanda

I år har vi investerat ca 25000 kr i nya dator och internetutrustning och vi hoppas att vi inte får några större oväntade kostnader framöver. De årliga tillskotten i form av verksamhetsbidrag/sponsring räcker nätt och jämt till för löpande kostnader. Vi förväntar oss större kostnadsökningar så vi hoppas att främst Länsstyrelsen och Haparanda kommun betydligt kan höja sina bidrag. Allmänheten kan numera direkt bidra genom vårt nya Swishkonto vilket inneburit ett inte obetydligt bidrag till verksamheten.

På Norrbottens Ornitologiska Förenings och Sandskärsgruppen vägnar ber vi att få framföra ett stort tack till våra sponsorer/verksamhetsbidragsgivare för stödet till Haparanda Sandskär fågelstation. Utan ert stöd hade verksamheterna inte kunnat bedrivas.

En annan och helt grundläggande förutsättning för verksamheten är förstås alla de volontärer som deltar i arbetet. Även tack till stugägare, båtförare, tillsynspersonal och andra personer som på Sandskär hjälpt oss med både det ena och det andra. Ingen nämnd och ingen glömd. Utan era fantastiska insatser finns ingen fågelstation – varmt tack till Er alla och – givetvis – varmt välkomna tillbaka under 2026!

Ett särskilt tack till vår båtförare Rune Lindqvist som i och med denna säsong avslutar den transporttjänst han skött sedan början på 80 talet, dvs i mer än 40 år!

/ Sandskärsgruppen gm Rolf Lahti

